

ECKHARDT TIBOR: MAGYARORSZÁG ÉS AZ UTÓDÁLLAMOK

leghatalmasabb történelemformáló erő: a háború sohasem képzelt méretekben szakadt reá 1914-ben Európára. Politikai, gazdasági és szociális viszonyait gyökerestől felforgatta, a legmélyebb szántást azonban Európa földjének azon a részén végezte, mely a Balti-tenger tájkájától Középeurópa keleti részein át az Adria és a Fekete-tenger felé húzódik. Világ-részünk politikai arculata ezen a ponton teljesen megváltozott: évszázados birodalmak tűntek el, vagy szakadtak darabokra, hogy helyükbe új államok szülessenek vagy támadjanak fel hamvaikból. Ily gyors és gyökeres átalakulást soha a történelem még fel nem jegyzett s így szörnyűk voltak a kínok is, amelyek közt ez az új világ megszületett. Senki úgy ki nem vette részét a szenvedésből, mint a magyar nemzet, melyet földre döntött és nagy darabra tört a vihar.

Tíz lepergett év távlatából visszapillantva, mégis számot kell vetnünk higgadtan azzal, ami velünk és körülöttünk történt, tudnunk kell, hogy ez az új rend, amely Középeurópában kialakult, mit jelent európai, » sőt általános emberi szempontból, s az utódállamokhoz való viszonyunkat a működésben levő történelmi erők s a népek életében általában érvényben levő nagy szempontok figyelembevételével kell megszabnunk.

A vezérszólam, mely főleg a francia forradalom óta Európa politikai történetén végigvonult: az európai nemzeteknek egységre és önálló álla-

miságra való törekvése, eredménye pedig a nemzeti államok kialakulása. Európa legnyugatibb részén, mint Angliában, Franciaországban, ez a folyamat már korábban bekövetkezett; a népvándorlás által legmesszebbre előretolt népek a földrajzi viszonyok, gazdasági és kulturális tényezők egységesítő befolyása alatt homogén nemzetekké amalgamizálódtak még akkor, mikor a feudális és dinasztikus elv szabályozta túlnyomó részben a népek életét. Ez a fejlődés nem a politikai síkon zajlott le s a római birodalom romjain már a középkor kitermelte azokat a jellegzetes nemzeti pszichéket, melyek a dinasztikus elvvel később szembekerülvén, már Cromwell idején, vagy Franciaországban, a nagy forradalom korában, a nemzeti öncélúság elvének érvényt tudtak szerezni s a nemzeti államot, mint szerves kész alkotást állították bele a történelembe. Alig felmérhető előnyt, rohamos haladást biztosított ez az eredmény a Nyugatnak; de hogy a nemzeti fejlődés még oly csekély fogyatékossága is mily súlyos válságokra vezethet, mi sem mutatja jobban, mint az elzászi kérdés. A frank birodalomnak a verduni szerződésbe foglalt (883-ban Kr. u.) három részre tagolása rövidesen megdőlvén, a rajnai középállam magvát képező Elzász nem tudott egységes nemzeti karakterig eljutni s vegyes jellegének megfelelően, 870-ben német, 1553-ban francia, 1871-ben újból német, míg most 1919 óta ismét francia uralom alatt áll. A viszály megmérgezi két nagy nép lelkét s külön-külön mindegyiknek több emberéletbe került, mint amennyi Elzászt összesen lakja.

A Nyugaton elért fejlődés fokára Középeurópa nemzeti általában csak későn, a francia forradalom utáni időkben jutnak el, s a nemzeti egységért folytatott küzdelmeik a XIX. és XX. század történetét egészen napjainkig kitöltik. A múlt század két legnagyobb eseménye: a német és az olasz egység megteremtése s Bismarck és Cavour nem egyéb, mint a korszellem hűséges kifejezője. Ez a megállapítás nemcsak hogy nem kisebíti, hanem még monumentálisabbá emeli alakjukat, mert mulandó ember számára nem adatott magasztosabb hivatás, mint végrehajtó eszköze lenni a Mindenható akaratának, mely irányítja a népek sorsát és megszabja az idők szellemét. Cavour alkotása, az olasz egység, azonban teljessé csak a világháború nyomán válik; a német egység pedig egy ponton még ma is fogyatékos; a probléma a német-osztrák „Anschluss” formájában foglalkoztatja a világot.

A középeurópai helyzetnek ezzel a kialakulásával egyidejűleg hasonló törekvések jelentkeznek Dél-Kelet és Kelet-Európában is, egyre fokozódó jelentőséggel. Kellő távlatból szemlélve, lehetetlen e sok törekvésben bizonyos közös vonásokat fel nem fedezni. Egyik az, hogy a nagy európai nemzetekhez képest, ezek az öncélúságra törekvő nemzeti egységek aránylag kicsinyek; a másik, hogy önállósági törekvéseiknek nagy birodalmak állnak az útjában, melyek a kis népeket saját kereteiken belül helyezték

el, viszonylagos rendet, jólétet s egy nagy birodalom számos előnyét biztosítván a számukra. A nemzeti törekvések elsődleges fontosságát és életerejét mi sem bizonyítja jobban, minthogy minden opportunistá meg-gondolás ellenére, e kis népek mindegyike a bizonytalan sors és önként vállalt szegénység pártjára állott inkább, semhogy nemzeti öncélúságát egy nagyobb egység kényszerének rendelje alá. Meddőnek bizonyul ezért minden erőfeszítés, mely a világháború által összetört nagyobb birodalmi keretek összetákolására törekszik. A kis nemzetek bármi áron szabadok akarnak lenni. Minden egyéb létfeltétel csak ezután következik.

Három nagy birodalom romjain tizenkét kis nemzet építette ki a maga független államát a múlt század eleje óta. A török birodalom volt a támadások első célpontja s a nagy tradíciókon fellelkesült görög nemzet tüzte ki elsőnek nemzeti zászlaját az ozmán birodalom területére. A múlt század második fele a „beteg ember” fokozatos amputáció jávai telik el, mely a mi századunkba is átnyúlik s az ismételt Balkán-háború és világháború során Törökország csaknem teljesen kiszorul Európából. A támadások éle azonban egyre jobban az Osztrák-Magyar Monarchia ellen is irányul, mely nemcsak több nemzetet és számos nemzetiséget foglal egy keretbe, hanem felesleges módon az Európából kifelé szoruló Törökország szerepének egy részét is átvette a Balkánon. A szarajevói bomba, mely a világháború fűriait láncokról elszabadította, ebből a talajból pattant ki és darabokra tépte a Habsburgok birodalmát. De legnagyobb ellenfele, a cári Oroszország is osztozott a Monarchia sorsában s az Oroszország nyugati széléről levált új államok, az Osztrák-Magyar Monarchia területén s az eredeti Balkánon kialakult utódállamokkal együtt, képezik ma azt az új, megnagyobbodott Balkánt, melynek rosszul elrendezett problémái oly rengeteg gondot fognak még okozni a világnak.

A nemzetközi közvélemény, melynek idegeit a világháború megviselte, bagatellizálni iparkodik ennek az új Balkánnak a problémáit és szereti önmagával elhithetni, hogy apró diplomáciai ügyeskedésekkel a mai helyzet állandósítható. Az agyonhallgatás az a taktika, melyet a Népszövetség ezekben a kérdésekben alkalmazni szokott. Veszélyes kényelemszeretet és egy bonyolult helyzet félreismerése nyilvánul meg ebben az eljárásban. A nagyhatalmak közt függőben maradt kérdések (kiürítés, jóvátétel, stb.), vagy a távol Keleten elvégzendő feladatok, jelentékenyebbek talán az új Balkán egyes problémáinál, e terület igen nagyszámú rendezetlen kérdései azonban együttvéve oly komplexumot képeznek, melynek megoldatlansága a legnagyobb veszélyt jelenti a világra. Már a terület maga is igen jelentékeny, alábbi összeállítás tanúsága szerint több mint kétmillió négyzetkilóméter, kétakkora, mint Német- és Franciaország együttvéve s lakosainak száma, mely a 100 milliót meghaladja, megfelel e két nagyhatalom együttes lakosságának. Európa népességének

közel egy negyede lakik ezen a bábeli zűrzavarba döntött földön, vagy a saját nagyságát sokszor túlbecsülő Amerikához mérve, közel félannyi ember, mint Észak- és Dél-Amerikában együttvéve. A földgömbön levő 67 állam közül 55 lépett be a Népszövetségbe és ezekből 12 beletartozik az új-Balkánba. Tájékoztatlanságból vagy a nehézségektől való félelmében szabad-e a művelt világnak tartósan elzárkózni attól, hogy becsületes rendet teremtsen ezen a tájon?

Állam	Területe 100 □ km-ben	Lakossága ezrekben
1. Finn	3435	3364
2. Eszt	476	1117
3. Lett	633	1844
4. Litván	820	4800
5. Lengyel	3884	29589
6. Cseh-Szlovák	1404	13356
7. Magyar	911	8457
8. Román	3167	17393
9. Jugoszláv	2490	12017
10. Bolgár	1031	5483
11. Albán	450	831
12. Görög	1293	5973
Összesen :	20.224	104.114

Minél igazabb a közkeletű megállapítás, hogy a Balkán ma Danzig-ig terjed, annál kevésbé szabad a világnak ebbe a helyzetbe belenyugodni, vagy pláne éppen állandósítására törekedni. Mert mi a Balkán? Kicsiny, elégedetlen s egymással torzsalkodó államok kaotikus tömege, melyeknek életében sem kialakult rendszer, sem őszinte kohézió nincsen, mely nélkülözi az egyensúly állapotát s minden pillanatban felfordulással fenyeget. A „Balkán” átterjedése tehát újabb területekre, hol rend és haladás uralkodott annakelőtte, nemzetközi szempontból is súlyos jelentőség. Pedig az a fejlődés, mely Középeurópában idejét múlta, a nacionalista birodalmak helyébe, nemzeti államok kialakulására vezetett, miként arra bevezetésül rámutattam: logikus volt és nagyjában megfelelt az idők járásának. Súlyos hibáknak kellett halmozódnia a világháborút liquidáló békeszerződések során, hogy egy egészséges folyamatból, végül ilyen idétlen új-Balkán szülessen. De szolgáljon mindannyiunk vigasztalására az a tapasztalat, hogy az emberiség minden haladása csak súlyos tévedések és roppant áldozatok árán tud megvalósulni. A vallás szabadságának intézményes biztosítása 30 éves háborúba és Európa népeinek kimondhatatlan szenvedésébe került. A nemzeti szabadság elismertetése nagy és

kicsiny nemzetekre egyaránt, már eddig is egy világháborút eredményezett és lehet, hogy újabb súlyos megpróbáltatások szakadnak még reá a világra. De a cél megéri az áldozatokat s előrelátással és felvilágosítással lényegesen csökkenteni lehet a nagy emberi értékekben fizetendő vételárat. E szerény fejezetnek épp úgy, mint jelen egész munkának e nemes szándék szolgálata képezi a célját.

A Középeurópára vonatkozó békeszerződések rendszere egyetlen elven épült fel, mely az új rend alapját kellett, hogy képezze s ez a nemzetiségi elv, mely kizárólagosan volt hivatva a nemzeti államok új határait megszabni. Wilson elnök, a tanár ellentmondást nem tűrő fölényével húzta rá ezt a sémát Középeurópára, feledvén, hogy a politika nem matematika, sőt azzal ellenkező természetű tudomány. A politika abszolút eredményeket nem ismer, egyetlen elv kizárólagos alkalmazását meg nem tűri, hanem a viszonylag legjobb megoldásokkal kell, hogy beérje s az élet által adott számos együtttható gondos mérlegelésével szerkeszti meg az elérhető legkedvezőbb eredőt. Ez a doktrinerség három súlyos hibára vezetett, melyeknek következményei egyre súlyosbodnak, amint időben távolodunk tőlük. Egyik az, hogy a nemzetiségi szempontból módfelett összekevert Középeurópa számos pontján, az adott helyzet következtében, a nemzetiségi elv egyáltalában nem alkalmazható s itt *egy* elviselhető rend létesítése céljából a nemzetiségi elv helyébe szurrogátum gyanánt más elvek lettek volna behelyettesítendőek. A másik tévedés az volt, hogy a nemzetiségi elv kizárólagos érvénnyel nyert alkalmazást ott is, ahol nagyjában megfelelt ugyan a helyzetnek, de csak más elvekkel, mint korrektívumokkal együttesen alkalmazva. A harmadik és nem kevésbé súlyos hiba pedig az, hogy ez az egyetlen elv is, részben tudatlanságból, részben szándékos félrevezetés következtében, a békekonferencián számos esetben hibásan nyert alkalmazást s az elkövetett tévedések a békeszerződések végrehajtása során nemcsak hogy nem orvosoltattak, hanem általában még halmozódtak is. Mindezek a jelenségek együttesen jelentkeznek abban a viszonyban, melybe Magyarország a békeszerződések következtében, a volt Osztrák-Magyar Monarchia területén alakult utódállamokkal került.

A nemzetiségi elv alkalmazhatatlanságát ezekre a területekre misem bizonyítja jobban, minthogy az utódállamok, főleg Csehszlovákia és Jugoszlávia, nemzeti szempontból ugyanazokban a hiányokban szenvednek, mint amelyek miatt az egykori Osztrák Császárság halálra ítéltetett; de mind ennek tetejébe nélkülözik azokat az előnyöket, melyeket a Habsburg-birodalom nemcsak saját tartományainak, de egész Európának nyújtott, a rendnek, békességnek és haladásnak saját területén hosszú századokon át való biztosításával. Az utódállamok parlamentjei épp oly hangosak az elégedetlen nemzetiségek panaszaitól, akár az egykori Reichs-

rat. Nem csoda: ezekből a kevert népekből alkotott utódállamokból nemcsak a nemzeti egység, de minden más összetartó kapocs is hiányzik, jelesen az évszázados, nagytekintélyű dinasztia, régi tradícióival s az azokon felnőtt Jiadsereggel és bürokráciával s a gazdasági érdek is sokkal nehezebben elégíthető ki a vámhatároktól szétdarabolt, autarchiára képtelen, apró államokban, mint egykor az 50 milliós monarchia területén. A sok csalódás és nélkülözés hatása alatt, a szeparatistikus törekvések ilymódon a legapróbb árnyalatokig kiéleződnek, alig megalkotott új államok tíz esztendővel megszületésük után a felrobbanás veszedelmével küzdenek. Tót, rutén, szerb, horvát különállás a molekulákra bontott Középeurópát teljes atomizálódással, olyfokú felaprózódással fenyegeti, mely mellett már sem az egyesek gazdasági érdeke, sem az állam biztonsága kielégítést nem találhat. S ha a rutén föld kiküzdí a maga autonómiáját ezen a már alig másfélmillió lakost számláló területen, előről kezdődhetik az ottlakó öt különféle nemzetiség tusakodása. A népek itt úgy torlódtak egymásba, mint több játszma kártya, ha összekeveredik. Egyedül a nemzetiségi elvre itt állami rend fel nem építhető. Megállapítható, hogy a békediktátorok a trianoni alkotással végzetes tájékozatlanságot árultak el.

Ha a békeszerzők igazi államférfiak lettek volna, Magyarország és az utódállamok sorsának szabályozása rendjén, korrektívum gyanánt, más elveket is figyelembe vettek volna. Mindenekelőtt nem mellőzték volna a történelem útmutatását, mely világos következtetést enged a múltból a jövőre. A történelem nem ismer véletleneket s így nem minősíthető a sors pusztá szeszélyének az a tény, hogy a Kárpátok hegykoszorújára támaszkodva, a magyar nemzet, tatár, török és német ellenére, ezer éven át, meg tudta óvni függetlenségét és szabadságát és Nyugat megvívhatatlan védőbástyájának bizonyult minden ázsiai veszedelemmel szemben. Katonai erények a megújuló hadjáratokban, politikai érzék a kompromisszumok kötésénél, kulturális képességek és gazdasági erő, voltak e *teljesítmény* előfeltételei, melyek a magyart Délkelet-Európa minden más népe fölé emelték. Nemcsak következtelenség és hálátlanság, de saját érdekeik teljes félreismerése volt tehát, hogy míg a győztes nagyhatalmak egyik kezükkel újra felépítették az egykor balga módon feladarabolt Lengyelországot, másik kezükkel négyfelé osztották szét saját legmegbízhatóbb támaszukat, négy új Elzászt teremtvén Európa szívében. E viharvert ponton egy ellenállóképes, erős Magyarország nemcsak a középeurópai egyensúlynak, de egész Nyugateurópa nyugalmanak is legbiztosabb záloga lehetne. A Keletről fenyegető veszélyek bármikor kiújulhatnak, az ázsiai bolsevizmus csak a közeli években hangosan döngette már a varsói kaput. Vajjon a Kárpátokban hátukat egymásnak vetve, nem biztosabb védelmet nyújtaná-e a Nyugatnak a hagyományos lengyel-magyar kapcsolat, mint a katonai erényekben túlságosan nem bővelkedő

belső bajokkal küzdő Románia, mely tartós ellenállást az orosz nyomással szemben alig lenne képes kifejteni?

De nem hághatok át büntetlenül a természet állította határok sem s az új államok józan mérlegelés esetén nem képezhetnének ellentmondást a földrajz összes követelményeivel szemben. A hegyek fekvése, a vizek folyása, emberi erővel meg nem változtatható s a Kárpátok alig járható hegykoszorújától övezett, tökéletes földrajzi egység, a régi Magyarország, politikai határokkal el nem torlaszolható, az északról délnek futó völgyek, víziutak és vasutak örökre egybefonják a hegyvidéket az Alfölddel. A gazdasági szükség is egymásra utalja az ipari nyersanyagokat előállító Hegyvidéket és az Alföldet, mely az élelmiszereket termeli és az olcsó vízi és egyéb úton hozzájuttatott anyagokat feldolgozza. Az új államok biztonsága érdekében felállítható követelmények is ideváganak; határok, melyek majorokat szelnek ketté, a honvédelem érdekét nem elégíthetik ki s az állandó bizonytalanság és feszültség érzetét támasztják nemcsak innen, de túlhan is a rosszul megvont határon. A germán és szláv erők ütközőjébe állított Magyarország természetes határaitól: a Kárpátokról, csak biztonságának teljes feladása árán mondhat le s a békeszerződés értelmében, még teljesen le is fegyvereztetvén, ma világos tudatában él annak, hogy ezeréves hazája átvonuló népek országújtául jelöltetett ki s munkájának minden gyümölcse arra szolgálhat, hogy a szomszéd balkáni népek ingyen zsákmánya, földje pedig jövőendő csataterük legyen. Az ilyen védtelen föld állandó veszedelme a békének, mert felébreszti a Balkánon amúgyis fejlett étvágyakat, még háborítatlan élet esetén is, biztos pusztulásnak néz elébe, mert a bizonytalan és állandóan feszült helyzet kiöli a vállalkozási szellemet, távol tart az országtól minden tőkét és halálát jelenti a fejlődésnek. Wilson művét betetőzi végül még az a tény, hogy az új rendezés során, a kulturális szükségességeket is semmibe vette és számos esetben magasabb kultúrájú népeket helyezett alacsonyabbrendű népek uralma alá. A nagy szakadék, mely a Jugoszláv államban horvát és szerb nép között keletkezett, nem más, mint a nyugati műveltség élet-halálküzdeme a pravoszláviával párosult balkán kultúrátlansággal szemben. Ahogyan egyetlen francia sem tudna szenegál-néger uralom alatt élni, úgy nem képes belenyugodni a többmilliónyi elszakított magyar sem a román, vagy szerb uralomba. A kulturális különbségek nagy jelentősége mellett bizonyít az a harc is, melyet a magyar vezetés következtében fejlettebb erkölcsű és szellemű erdélyi románok, a régi királyság románjaival folytattak és amely a közelmúlt napokban jutott kedvező megoldáshoz. A békeszerződésekben foglalt tömérdek hiba eredménye azonban nem lehet kétséges; nemcsak a legjobban sújtott Magyarországon, de az utódállamok mindegyikében, a helyzet oly feszült és kritikus, amilyen az

elavult, de jobban kiegyensúlyozott Osztrák-Magyar Monarchiában elképzelhető sem lett volna.

Kimutattam, hogy a nemzetiségi elv Közép-Európában kezdetleges és sematikus alkalmazást nyert. Közismert tény ma már, hogy nem egy esetben valótlan tények, meghamisított adatok ezen felül még félre is vezették a békeszerzőket. Csak ez magyarázhatja meg, hogy a mai határ mentén nagy színmagyar területek miért csatoltattak el Magyarországtól, felesleges módon gyarapítván ezzel az amúgy is szaturált utódállamokban a centripetális erőket. A tájékozatlanság, mely a szövevényes szerkezetű Habsburg-Monarchia belső problémái tekintetében fennállott, szintén sok bajnak vált az okozójává s a békeszerzők maguk is érezvén alkotásuk fogyatékoságait, a szerződések megkötésekor, lényeges javításokat helyeztek kilátásba. A békeszerződés integráns részét alkotó Millerand-féle kísérőlevél ünnepélyes ígéretei azonban a határmegállapítás során teljesítetlenek maradtak s a magyar határok igazságos revíziója ezzel egyelőre elesett. A kisebbségi szerződésekben az utódállamok nagyszámú nemzetiségeinek biztosított jogok és méltányos bánásmód ugyan csak hiú ígéretnek bizonyultak, mert a szerződések végrehajtására hivatott Népszövetség következetesen kitér e terhes feladatának teljesítése elől. Beláthatatlan messzi időpontra tolódott ki az általános lefegyverzésre vonatkozó ígéret beváltása is, melynek a Népszövetség egyezségokmánya értelmében a legyőzött államok lefegyverzése csak egy részletét képezte volna. Mindent összegezve, a békeszerződések hibái a végrehajtás során még fokozódtak s a jobb belátás felülkerekedésébe vetett remény, keserves 10 esztendő számos csalódásán keresztül, végleg meddő ábránd gyanánt foszlott széjjel.

Közép-Európa államainak ilyen gyökeres átalakítása, mint amilyent a Párizs-környéki békék tartalmaznak, első kísérletre tökéletesen valóban alig sikerülhetett. A probléma, amiként magam is rámutattam, szerfölött nehéz és bonyolult s még gondosabb kezelés esetén is, az élet és gyakorlat útmutatását kellett volna a teljes stabilizálás előtt kivárni. Ily átfogó, nagyjelentőségű reform sikerre csak akkor számíthat, ha elgondolása rugalmas és állandó javításra nyújt lehetőséget. Ezzel szemben az új szabályozás, már keletkezésének körülményei miatt is, mereven, egyoldalúan s így elhibázottan indult, hiszen az egyik fél egyáltalában meg sem hallgattatott. A bevégzett tények és pillanatnyi helyzetek döntöttek egy felfordult világ jövő sorsa felett s ami kevés javítási lehetőség későbbi időre fennmaradt, az is elsikkadt, miként fentebb kifejtettem, a háborús pszichózis és politikai rövidlátás diktálta hibás végrehajtás során.

A cél, mit a világ sorsát intéző személyeknek az Osztrák-Magyar Monarchia eltörlése után követniök kellett volna: pozitív s a nemzetiségi elv helyes alkalmazásából kellene állania, az adott viszonyok közt szüksé-

ges összes kiegészítő szempontok gondos figyelembevételével. Konstruktív alkotássá válhatott volna ez esetben a Habsburg-monarchia felbontása« Az eltelt 8 esztendő ezzel szemben egyetlen negatív célkitűzést követ csupán: megakadályozni minden eszközzel a hevenyészett békeszerződések bárminő békés, sőt általános érdekű megváltoztatását. Az európai kontinensen mértékadó francia politika szabta meg ezt az irányt, a német békeszerződés érinthetetlenségét akarván ezzel is biztosítani, holott a két szerződés sorsa legkevésbé sem kapcsolatos, sőt a német imperializmust illetőleg, az apró államokra bontott új-Balkán felfogása s így a Magyarország által is vallott nézetek, számos ponton egybevágnak a francia érdekekkel.

A békeszerződéssel szemben Magyarországon megnyilatkozó általános ellenszenv s az utolsó Habsburg- király szerencsétlen restaurációs kísérletei, az utódállamokat arra készítették, hogy a megszerzett zsákmány biztosítása céljából, politikai és katonai együttműködésre lépjenek. Ennek a kis-entente szövetségnek az éle Magyarország ellen irányul, geográfiai és katonai értelemben valóságos hurok, mely rászorul a megcsönkített Magyarország testére. Franciaország ezt az adott helyzetet elfogadta, patronátusa alá vette a kis-entente szövetséget, annak minden további fejlődést meggátoló törekvéseit magáévá teszi és Németország déli határa irányában politikáját erre a hatalmi csoportosulásra építvén fel, annak állandó erőszakra kész ósdi fegyvereit egy nyugati nagyhatalom jóváhagyásának a patinájával vonja be.

Pedig a francia érdek s vele együtt Európa jövő békéje is, sokkal nagyobb vonalú és átfogóbb rendezést kíván az új-Balkánon, semhogy a kis-entente önző és egyoldalú rendszere azt kielégítően szolgálni tudná. Az általános helyzetkép ezen az egész hatalmas területen abban a megállapításban foglalható össze, hogy minden állam rossz viszonyban él úgyszólván valamennyi szomszédjával s ezért az első eldobott gyufaszál lángrollobbantja újból a felhalmozott rengeteg gyújtóanyagot. Ez a kaotikus állapot múlhatatlanul erős csábítást képez a német terjeszkedési vágy számára, mely Német-Ausztriát máris a sajátjának érzi, bőséges kárpótlást nyervén ezáltal az elvesztett Elzász-Lotharingiáért. A pángermán törekvések azonban elzárattván a tengertől és a gyarmatvilágtól, nem állanak meg a Lajthánál, hanem a természet törvényei értelmében, a legkisebb ellenállás irányában, a Duna folyása mentén, keresik az érvényesülést. Ez a Berlin-bagdadi út ma nyitva áll, az apró darabokra tördelt Duna-medence komoly ellenállásra képtelen s nemcsak katonai eszközökkel hódítható meg, de ami még veszedelmesebb: a békés, gazdasági penetráció minden esélye is adva van. Hiszen a 80 millió germán kolosszus e törekvésében, el a Fekete-tengerig, mindenütt erős német nyelvszigetekre is támaszkodhatik, melyeknek nemzeti öntudatát éppen a

világháború befejezése óta, a céltudatos német külpolitika jelentős anyagi eszközök latbavetésével iparkodik felébreszteni és fokozni. „Mittel-Europa”, a teljes német győzelem esetére remélt leghatalmasabb eredmény, érett gyümölcsként hull a megvert Németország ölébe. Csehország, a legrövidlátóbb minden utódállam közül, mely benne él a németység torkában, lesz a legeslegelső falat, ha egyszer Németország elég erős lesz az „Anschluss”-t valóra váltani. És Magyarország, mely ezer éven át minden században egyszer, de néha kétszer is, véres harcokban mindig meg tudta védeni saját függetlenségét s vele az európai egyensúlyt, ma kiszolgáltatottan volna kénytelen bevárni, míg felette is beteljesedik a végzet.

És másképpen állunk talán a pánszláv törekvésekkel? Vájjon a 150 milliós orosz óriás feladta-e, feladhatja-e valaha Nagy Péter cár végrendeletét, mely nemzete erőfeszítései elébe célul a fagymentes kikötőhöz való jutást tűzte ki? Csakhogy ma nem Konstantinápolyon visz át az út a meleg tengerekhez, a legrövidebb vonal ma az alig 200 km széles védtelen Magyar Alföld, Budapest és Szeged között, hol senki az orosz gőzhengert fel nem tartóztathatja, ha egyszer errefelé veszi az útját. A pánszláv korridorok szánt Ruténföld, Csehország gondjaira bízva, tárt betörési kaput jelent a nagy – orosz tömegeknek, be a Tisza-Duna völgyébe, amelyen át nemcsak a nagy cár ábrándját válthatják valóra, hanem egy csapással egyesíthetik az északi és déli szlávokat is, fenekestől felborítva az európai egyensúlyt. Egy kemény békeszerződés s a bolsevizmus által előidézett pusztulás ma még várakozásra készíti a germán és orosz törekvéseket, de a helyzet túlságosan csábító s már előreveti árnyékát az az idő, midőn valóságos versenyfutás indul majd meg német és orosz között, hogy ki ér vájjon előbb Budapestre, mely szerencsétlen város felé mutat egyaránt a pángermán és pánszláv terjeszkedés irányvonalára. Életbevágó közös érdek fűzi össze a Finn-öböltől a Balkán-félsziget legdélibb csúcsáig a germán és orosz erők nyomásának kitett kisebb nemzeteket, melyek független államiságukat, a történelem változó folyamán, e két nagy birodalom közé ékelten, csak az esetben tarthatják meg, ha egymásközi viszáltaikat kiküszöbölve, állandó közös védelemre rendezkednek be. Érdeke ez az európai egyensúlynak, de érdeke az egész emberiségnek is, mert békés fejlődés lehetőségéhez juttatva, e 12 különböző nemzet és sokféle nemzetiség oly színes, változatos és eredeti kultúrákkal ajándékozhatná meg a világot, hogy nemzeti egyéniségekben ily gazdag tájék a földgömb egyetlen más részén sem volna található. A kis nemzetek sok vérrel és könnyel kirajzolt különállását csak ez az eredmény törvényesítheti.

De őszinte megbékélésre és együttműködésre készíti az új-Balkánra került összes nemzeteket a gazdasági szükség is. A világv versenyben a kis egységek elbuknak s ezt a tételt a gazdasági életnek nagyvonalú organi-

zációra való törekvése egyre kíméletlenebbül érvényesíti is. Már az európai nagyhatalmak is alig bírják el az amerikai versenyt s a közép európai kisállamok fokozatos elszegényedésnek néznek elébe, hacsak gazdasági életüket egységes elvek szerint meg nem szervezik. A nyomás, mely a kisállamokra nehezedik, egyre fokozódni fog s a leggyűlölködőbb apró népet is saját nyomorúsága rá fogja kényszeríteni a többiekkel való kooperációra.

Ezért nem korszerű és fejlődésképtelen a kis-entente-politika s az utódállamokkal való viszonyában ezért helyezkedik az egész magyar közvélemény a békeszerződés revíziójának az álláspontjára. A kis-entente katonai elnyomásra felépített politikájával azért szögezzük mi szembe az igazságtalanságok békés orvoslásának követelését, mert tudjuk, hogy Európának, de elsősorban magunknak, mily fontos érdekei forognak kockán és kívánjuk, hogy a szomszédainkkal való békés együttműködés feltételei mielőbb megadassanak. „Magyar” kérdés sohasem létezett, ezt Trianon teremtette meg. A magyar közvélemény egy új konferenciát követel, mely helyreállítja a dolgok természetes rendjét azzal, hogy népszavazást eszközöl az összes vitás területeken s az érdekelt népekre magukra bízva, hogy mely állam keretében óhajtják életüket leélni. Csak ez a rendezés kelthet közmelegnyugvást, csak az önrendelkezési jog becsületes alkalmazása képezheti kiinduló pontját egy új, megértésre és kooperációra felépített közép európai politikának. Ez az új konferencia elkerülhetetlen, mert a legelső komolyabb konfliktus ezen a tájon, úgyszólván felszínre veti az egész magyar kérdést. Ha a kis-entente teljesen megszállná a védtelen Magyarországot, a magyar igazság a rákövetkező konferenciából még akkor is megerősödve kerülne ki. A Gondviselés malma lassan örül talán, de annál biztosabban. A mi szándékunk tiszta, lelkiismeretünk nyugodt. Ezért, bármily sötét is a jelen, bizakodva nézünk a jövő elébe!

